

SLIKANICE – MULTIMODALNOST, PROBLEMSKOST IN PROBLEMATIČNOST¹

Ljubezen je – parafraziramo Galimbertijevo tezo (2016) – poseganje v integriteto posameznikov, dotikanje človekovih skrajnih meja. Branje je v tem smislu podobno ljubezni, torej »brezpogojno izročanje sebe drugosti, kar načne našo identiteto, ne z namenom ubežati samoti ali stopiti se z identiteto drugega, temveč zato, da bi jo odprli tistemu, kar nismo, *našemu ničū*« (Galimberti 2016).

Pričujoči tematski sklop je posvečen multimodalnim umetnostnim besedilom, ki bralca nagovarjajo preko besedilnega in ilustrativnega koda, »vsebinsko-oblikovni odnos« (Batič in Haramija 2014: 5) med obema kodoma pa v slikanicah vzpostavlja posebno interakcijo. Gostujoči urednici sva k sodelovanju povabili avtorice, ki naslovno temo osvetljujejo z različnih zornih kotov. Izbrane teoretične in zgodovinske poglede na slikanico Milena Mileva Blažić povzame v prispevku Pogledi na slikanico in jih skuša predstaviti tudi kot predmet poučevanja, zato preveri razvoj vključevanja slikanic v slovenski šolski sistem preko učnih načrtov. Mateja Pezdirc Bartol preizprašuje drugačnost in identiteto posameznika skozi obdobja rasti in odraščanja, zanima jo, v kolikšni meri se vprašanja identitete in drugačnosti zrealijo v slikaniški obliki. Analizirane izbrane sodobne slovenske slikanice prikaže s pomočjo tipologije: kot krovna pojma uporabi razlikovanje med osebno in družbeno identiteto. Pretresa kakovost slikanic s tovrstno tematiko ter njihovo etično razsežnost, izhajajoč iz prepričanja, da kakovostne slikanice na

¹ Tematski sklop Slikanice je nastal v okviru raziskovalnega programa P6-0239, ki ga je sofinancirala Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

ravni besedila in ilustracij mlademu bralcu omogočajo spoznavanje raznolikosti družbe ter posledično lahko pripomorejo k razvoju bolj tolerantnih in sočutnih otrok. Ivana Zajc v članku na temo vojne v slikanicah Lucije Stepančič in Damijana Stepančiča v čezmejnem prostoru z vidika čezmejne didaktike književnosti na podlagi modela CoBLaLT predlaga dejavnosti za učence dveh čezmejnih razredov tretjega triletja na obeh straneh slovensko-italijanske meje. Ob obravnavi slikanic, napisanih v slovenščini, spoznavajo jezike drugih učencev, predvsem pa izkusijo kompleksno zgodovino prostora, v katerem živijo. Umetnostnozgodovinsko perspektivo zavzema Alenka Simončič ob analizi knjižne ilustracije med letoma 1890 in 1920. Preveri tezo, da je oblika knjige odraz dobe, ter ugotavlja, da je bil prehod od šablonskih okrasov do avtorskih ilustracij postopen. V času secesije, ko se je posebna pozornost posvečala tudi videzu knjige, je zlasti Lavoslav Schwentner začel k sodelovanju vabiti umetnike, ki so knjige obogatili z avtorskimi ilustracijami. Dragica Haramija in Janja Batič raziskujeta intertekstualne in intervizualne navezave v delu Ele Peroci in Marlenke Stupica *Pravljice žive v velikem starem mestu*. Izpostavljata pomembnost poznavanja kanonskih besedil in ilustracij za razumevanje te slikanice, ki jo najprej multimodalno analizirata, nato pa tri različne izdaje tudi primerjata. Sabina Višček pretresa domnevno otroško perspektivo v otroških problemskih slikanicah, ki eksplicitno predstavljajo temo nasilja, smrti, vojne, drugačnosti, zasvojenosti, begunstva in vprašanje identitete spola. Ugotavlja, da so nekatere slikanice, napisane za (pred)šolskega otroka, ne glede na naslovniško univerzalnost otroškega besedila, vprašljive kakovosti zaradi načina prikazovanja teme, ne pa zaradi same teme slikanice. Barbara Bednjički Rošer osvetljuje pomen čustvenega opismenjevanja ob raznolikih bralnih gradivih. Čustveno-socialni razvoj, na katerega je mogoče vplivati, ima visoko napovedno vrednost za kasnejši akademski, tudi osebni uspeh otroka in ima osrednjo vlogo pri razvoju socialne kompetentnosti. Didaktična usposobljenost vzgojiteljev ob upoštevanju razvojnih značilnosti otrok lahko s kontinuiteto vodenega dela ob slikanicah kot najpogostejših oblikah knjig v predšolskem obdobju predstavlja izhodišče za čustveni in socialni razvoj otrok.

Branje kot simbolno *drugo rojstvo* pripomore k iznajdevanju in sopostavljanju lastne identitete z drugimi, je pravzaprav stvariteljski in komunikacijski proces, ki posredno vpliva na preoblikovanje vseh deležnikov v bralnem dogodku.

Cenjene bralke, dragi bralci, v želji, da ta tematski sklop prerodi vaše poglede na slikanice, vas prijazno vabiva k branju.

Milena Mileva Blažič in Alenka Žbogar,
urednici tematskega sklopa